

viel wel het een en ander te horen, maar de jury moest nog beslissen. Alhoewel...

De jury maakte een keuze uit het repertoire van de eerste schifting. De drie ensembles waren zeer verscheiden in hun samenstelling. Het Trio Den Ecker bestond uit blokfluit, althobo en piano, een combinatie die je hoogst zelden aantreft. Verder waren toegelaten het Trio Slagwerk en Het Brabant Saxofoonkwartet. De solisten waren Hans de Jong, saxofoon en Marc Siereus, hobo.

Achter de coulissen van de blauwe zaal van De Singel heerste de gebruikelijke spanning. Iedereen die komt spelen is nerveus, wil er het beste van maken.

Namens de jury, waarin bekende musici zaten als Karel Goeyvaerts en Claude Coppens, maakte voorzitter Raoul de Smet de winnaars bekend: Het Brabant Saxofoonkwartet in de categorie ensembles, en Hans de Jong (met onder meer eigen composities) in de afdeling solisten. In zijn toespraak roemde De Smet de trefzekerheid, de professionele aanpak, het stijlgevoel, de homogeniteit van de klank en de hoogstaande uitvoeringen van het ensemble. Van de solist, die overigens ook deel uitmaakt van Het Brabant Saxofoonkwartet, vermeldde hij de uitzonderlijke beheersing, de rijke toonschakering en de rijke dynamische expressie. Ofschoon iedereen het erover eens was dat de besten hadden gewonnen, viel er in de wandelgangen tijdens de receptie te vernemen dat het toch wat vervelend was dat de ereprijzen naar het buitenland gingen. Een schrale troost is het misschien dat de prijs toch in een Brabant bleef.

Brabant Saxofoonkwartet

De winnaars van de Orpheus Prijs zijn in Nederland geen onbekenden meer. Sinds 1978 treden zij in dezelfde samenstelling op: Jean Pennings, sopraan, Hans de Jong, alt; Ron Pat, tenor en René de Jong, bariton. Zij hebben zich ingezet voor verspreiding van eigentijdse muziek. Hun reper-

Het Brabant Saxofoonkwartet.

toire is omvangrijk en omvat naast de oudere meesters zoals Rivier en Bozza, veel composities van nog levende componisten. Voor het ensemble zijn verschillende stukken geschreven en ook aan hen opgedragen. Op 4 maart 1989 werd een cd gepresenteerd met het quadrupleconcert van de vorig jaar overleden componist Henk Badings. De klank van dit ensemble is bijzonder vol, warm, zuidelijk Bourgondisch bijna. Technisch is het perfect. Wanneer zij hun Brabantse bescheidenheid wat kunnen afleggen, zullen zij ongetwijfeld doorstoten naar de wereldtop. Hun laatste lp staat daar borg voor.

Hans de Jong, winnaar van de solistenprijs, bracht een paar maanden geleden een cd uit met twee voor hem geschreven saxofoonconcerten van René Pieper en Kees Schoonenbeek. Wie van de speciale klank van de saxofoon houdt, moet deze musicus in de gaten houden. Zijn muziek is een lust voor het oor.

Ton van der Valk

Vondel en het lied

De kostbare benaming Gouden Eeuw is voor de 17de eeuw in de Nederlanden niet van toepassing op de muziek: na de glanzrijke Renaissance volgde een (lange) tijd waarin de „geniale noot” ontbrak. Wel mag een uitzondering gemaakt worden voor Jan Pieterszoon Sweelinck (1562-1621), die dan weer, zowel chronologisch als stilistisch, schrijlings op twee perioden zit. Al is dus de eigen muzikale productie uit de 17de eeuw voor het overgrote deel verre van origineel te noemen, toch betekent dit niet dat er niet alom werd gemusiceerd: vooral de burgerhuiskamer was het uitverkoren terrein voor de beoefening van de zangkunst en/of het instrumentaal spel. In het bijzonder het lied, eenstemmig, zonder of met begeleiding (bv. van luit), kende een opmerkelijke bloei. Om aan de vraag te voldoen werden vaak bestaande melodieën van Nederlandse, Franse of Italiaanse oorsprong voor nieuw geschreven

teksten overgenomen. Ook eersterangsdichters als Hooft, Vondel en Bredero hadden belangstelling voor het lied: herhaaldelijk voorzagen zij hun teksten van een gezongen voordracht doordat zij een bepaalde „wijs”-aanduiding gaven.

Alle bekende melodieën waarop in de 17de eeuw teksten van Vondel werden uitgevoerd en waar de dichter naar verwijst door de beginwoorden van een bestaand lied te citeren, werden onlangs samengebracht door de musicus Kees de Bruijn en de docente 17de-eeuwse Nederlandse letterkunde, Marijke Spies. Het is een fraai, mooi gepresenteerd boek geworden, op groot formaat, met een bijzonder helder notenbeeld. Dit notenbeeld is zo afgedrukt, dat voor de uitvoering van een volledig lied (muziek en alle tekststrofen) het blad niet omgekeerd hoeft te worden. Bij de enkele uitzonderingen van liederen met een zeer hoog aantal strofen (36 bv. in de *Aandachtige betrachtting over Christus' Lijden*) werd de muziek op de derde e.v. bladzijden herhaald.

De titel *Vondel vocaal*, met de geslaagde alliteratie, dekt volledig de lading, maar de ondertitel *De liederen van Vondel* (in de tekst enkele malen herhaald) is verwarrend, omdat die de indruk kan wekken dat de dichter ook als componist actief was. Aangezien Vondel steeds melodieën leende, is van een activiteit op compositorisch gebied geen sprake. Het lijkt ons dan ook verkeerd te spreken van „liederen die Vondel heeft geschreven”, ook wanneer de auteur toevoegt: „op toendertijd bekende zangwijzen” (p. 7).

De veertig muzikaal erg boeiende liederen werden op verantwoorde wijze door Kees de Bruijn in 17de-eeuwse stijl driestemmig uitgewerkt, enkele malen op basis van een bestaand vier- of vijfstemmig origineel. Wij schrokken wel even van de aanbeveling in het voorwoord, waarin de auteurs behalve de tweestemmige (boven- en onderstem) en driestemmige

vocale voordracht, ook een uitvoering in het vooruitzicht stellen „voor piano en gitaar” (p. 7). Hoewel in de verantwoording ook het clavecimbel wordt genoemd (en bij een van de vermeldingen blijkbaar zelfs wordt geprefereerd, p. 103), verbaast het ons toch dat voor 17de-eeuwse liederen niet exclusief wordt geopteerd voor clavecimbel (of spinet) en luit. De auteurs gaan o.i. te ver wanneer zij „moderne” instrumenten verdedigen met de zin: „We zullen maar zeggen: goede muziek verdraagt alles”. Jammergenoeg wordt in de handen van veel musici „goede muziek” gedgegradeerd tot „slechte”...

Wij betreuren het dat De Bruijn uitsluitend koos voor de driestemmigheid, vooral daar waar hij voor enkele liederen een vier- of zelfs een vijfstemmig 17de-eeuws origineel ter beschikking had. Waarom „bewerken” als er een uitstekend model voorhanden is? Wij noemen in dit verband de *Wijkzang*, de *Lofzang van Sint Clara*, het *Bruiloftslied* en de rei uit *Gijsbrecht van Aemstel*. Deze opmerkingen mogen de lezer echter niet verhinderen deze uiterst interessante aanvulling van het 17de-eeuwse muzikale repertoire uit de Nederlanden te zingen en/of te spelen. Het werk is toepasselijk verlicht met eigentijdse gravures en bovendien werd elk lied grondig gecommentarieerd, zowel vanuit de historische als vanuit de literaire context. Commentator Marijke Spies heeft begrepen dat de hedendaagse lezer behoefte heeft aan uitvoerige informatie, want Vondel is heden ten dage niet meer voor iedereen een zo „vanzelfsprekende” dichter. Zowel voor de muziek als voor de tekst zijn wij de auteurs dan ook dankbaar.

Ignace Bossuyt

Vondel vocaal. De liederen van Vondel bijeengebracht en ingeleid door KEES DE BRUIJN en MARIJKE SPIES, H.J.W. Becht, Haarlem, 1988, 112 p.